

basisschool Piet Hein

Themanieuwsbrief 3

november 2023

Burgerschap

Jong geleerd is oud gedaan

Kinderen laten kennismaken met hoe de democratische rechtsstaat werkt. Leren hoe je met verschillen in de samenleving om kan gaan. Het klinkt groot maar het begint klein: elkaar ruimte geven in de klas, naar elkaar luisteren, respect hebben voor elkaars mening al ben je het oneens. Het wordt allemaal een nog belangrijker deel van het onderwijs. Onze bouwcoördinatoren leggen uit hoe we dit op de Piet Hein gaan vormgeven.

Waarom is burgerschap dit jaar een belangrijk thema voor het team?

Merith, leerkracht groepen 5B en 6A en bouwcoördinator groepen 6 t/m 8: "Hoe we met elkaar omgaan is altijd een belangrijk onderdeel van ons onderwijs. De sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en de dynamiek in de groep hebben onze voortdurende aandacht. Daarnaast heeft de inspectie aangegeven dat ze de komende jaren specifiek gaat kijken naar hoe 'burgerschap' een plek krijgt in het onderwijs, net zoals bijvoorbeeld lezen en rekenen. De opdracht aan het team is om een 'beredeneerd aanbod' te hebben. We moeten op papier zetten hoe we burgerschap op school aan bod laten komen."

Wat verwacht de inspectie precies?

Merith: "De overheid heeft een aantal bouwstenen aangereikt, zoals 'vrijheid en gelijkheid', 'diversiteit', 'solidariteit' en 'digitaal samenleven', maar geen vastomlijnd programma. Als school ben je vrij om daar een eigen vorm in te vinden. We moeten kunnen aantonen dat burgerschap ingebed is in ons lesprogramma en onze werkwijze. Dat is in de praktijk niet zo eenvoudig."

Ingmar, leerkracht groep 1/2 D en bouwcoördinator kleutergroepen: "Burgerschap komt namelijk op veel manieren aan bod. Niet alleen in de leerstof maar ook in de klassenregels, in het buitenspelen, in de gymles. Alleen: in onze hoofden valt dat nog niet allemaal onder het kopje 'burgerschap'. Dat moeten we nu dus explicieter gaan formuleren."

Hoe pakken jullie dit aan?

Merith: "Dit jaar gaan al onze studiedagen over burgerschap. Jan, de directeur, heeft het Expertisepunt Burgerschap ingeschakeld om ons daarin te begeleiden. We zijn begonnen met de elf bouwstenen. We hebben er posters van gemaakt waar we geeltjes op hebben geplakt met al onze activiteiten die bij die onderwerpen horen. Aan het eind van de dag

zagen we welke posters vrij leeg bleven en waar dus nog kansen liggen. Tegelijk waren we positief verrast over hoeveel we eigenlijk al aan burgerschap doen.”

Margriet, leerkracht groep 3B en bouwcoördinator groepen 3 t/m 5: “Burgerschap zit verweven in de methoden waarmee we werken. In Blink, voor wereldoriëntatie, komen onderwerpen als de verkiezingen, klimaat en technologie aan de orde. In Kwink, de methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, doen we rollenspellen. Dan ervaart een kind bijvoorbeeld zelf hoe het is om niet mee te mogen doen met een groepje, en bespreken we dat met elkaar. In de lessen Mediawijsheid leren de oudere kinderen omgaan met digitale media. In alle groepen hebben we kringgesprekken, bijvoorbeeld als er iets vervelends gebeurd is tijdens de pauze. Hoe heb je gereageerd? Wat vonden je vriendjes daarvan? Hoe zou je het volgende keer beter kunnen doen? Dat is ook ‘burgerschap’: naar elkaar luisteren, op je beurt wachten, inleven, uitpraten.”

Ingmar: “Al die aspecten hebben we in kaart gebracht. De kunst is nu om dat te vertalen naar een doorlopende leerlijn voor de komende jaren.”

Hoe leven thema’s als ‘democratische cultuur’ en ‘macht en inspraak’ onder jonge kinderen?

Ingmar: “In de bovenbouw kun je het hebben over de Tweede Kamer, ministers en verkiezingen. In de kleutergroepen sluiten we aan bij een leefwereld die nog op zijn kleinst is. Bij ons gaat het over ‘samen beslissen’. Zo kunnen de kinderen stippen verdienen op de Hein-trui en als die vol is, samen kiezen wat de beloning wordt. Dat is ook een vorm van democratische besluitvorming.”

Margriet: “Soms wint de meerderheid, soms moeten ze er samen uitkomen. Zo laten we de klassenhulpjes van de dag weleens kiezen voor de hele groep: een filmpje kijken of voorlezen, bijvoorbeeld. Hoe ga je daarmee om? Laat je je klasgenoten mee kiezen of beslis je zelf? Wat doe je dan als je vriendjes niet blij zijn met je keuze? Dat zijn allemaal heel leerzame ervaringen.”

Ingmar: “Duurzaamheid is ook zo’n thema. Bij de kleuters kunnen we het nog niet hebben over plastic en klimaatopwarming. Maar we leren ze wel om geen eten weg te gooien en zuinig te zijn op hun spullen.”

Waar zien jullie dat er nog verbetering nodig is?

Merith: “We zouden leerlingen meer kunnen betrekken bij besluiten die genomen worden op school. We hebben bijvoorbeeld nog geen leerlingenraad. Daar valt zeker nog wat te winnen. We zouden ook met ‘leerling-mediators’ kunnen werken: kinderen die leren hoe ze kunnen optreden bij ruzies en onenigheid in de klas. En heel eenvoudig: we kunnen vaker kringgesprekken houden. Een opstelling waarbij je elkaar in de ogen kijkt leidt tot andere gesprekken.”

Zien jullie ook een rol voor de ouders?

Margriet: “Zeker. De Piet Hein staat middenin een multiculturele wijk in een grote stad. We hebben een heel diverse populatie. Mensen hier op school zijn al gewend om met verschillen om te gaan en kinderen komen vanzelf in aanraking met andere culturen. Dat versterken we door bijvoorbeeld samen wereldgerechten te koken, het Wereldmuseum te bezoeken en een

stadswandeling te maken om te leren over andere culturen, door vieringen en tradities als Sint en Kerst maar ook het Suikerfeest en Keti Koti met elkaar te delen. Het is fijn dat ouders daar zo actief aan meedoen.”

Ingmar: “We zijn een micro-samenleving met elkaar. We willen dat ook ouders zich vrij voelen om ergens mee te komen. Voor iedereen is ruimte, we gaan niets uit de weg: dat geldt wat ons betreft voor leerlingen, leerkrachten én ouders.”

Wat is jullie rol als leerkracht?

Ingmar: “Ook wij zijn allemaal verschillend. We werken binnen hetzelfde professionele kader op school maar elk van ons heeft een eigen persoonlijkheid en legt andere accenten. De kinderen leren daarvan, ze gaan daar flexibel mee om.”

Margriet: “Als leerkracht geef je niet je eigen gedachtengoed mee, je geeft kaders mee zodat kinderen een eigen mening kunnen vormen. Je wilt dat leerlingen zich veilig en vrij voelen om onderwerpen bespreekbaar te maken. Ook als die lastig zijn, zoals de oorlog of de verkiezingen. Kinderen komen met meningen naar school, uit de media of uit hun omgeving. Wat die ook zijn: we laten zien dat je best op een respectvolle manier met elkaar kunt praten, ook al ben je en word je het niet eens.”

Merith: “Goed voorbeeld doet goed volgen. Hoe wij als team met elkaar omgaan en besluiten nemen, is ook burgerschap. Dat kan heel eenvoudig zijn: vraag op een vergadering ook naar de mening van mensen die stil blijven. Anders hoor je alleen de collega’s die van nature sneller het woord nemen, terwijl die andere meningen even waardevol zijn. Bovendien: dat wij het prettig hebben met elkaar en op elkaar kunnen rekenen, heeft ook effect op hoe we voor de klas staan.”

Meer weten over burgerschap en de bouwstenen voor het onderwijs? U vindt meer informatie op de websites van de [Inspectie van het onderwijs](#), van de [Stichting Leerplan Ontwikkeling](#) en van het [Expertisecentrum Burgerschap](#). Heeft u vragen over het burgerschaponderwijs op de Piet Hein, spreek dan gerust directeur Jan Wegman of een van de bouwcoördinatoren aan. Of mail naar jan.wegman@basisschoolpiethein.nl.

De themaniewsbrieven zijn een initiatief van het team van de Piet Hein om u te informeren over de onderwijskundige keuzes en het werk achter de schermen. Is er een onderwerp waar u meer over wilt lezen in een volgende themaniewsbrief?

Uw suggesties en vragen zijn van harte welkom: jan.wegman@basisschoolpiethein.nl.